

Prikaz

Rukopis primljen 2. 10. 2024.

Prihvaćen za tisak 3. 10. 2024.

<https://doi.org/10.22210/govor.2024.41.11>**Hrvoje Kovač***hkovac@ffzg.unizg.hr*

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Hrvatska

Linguistics/healthcare interface: Research-based development

Godinu 2024. hrvatska će akademska zajednica pamtit i po prvoj generaciji studenata upisanih na novi, inovativni i interdisciplinarni studijski program Klinička lingvistika i fonetika, koji se od ovoga listopada izvodi na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Riječ je o jednopredmetnome diplomskom studiju čiji će studenti, jednom kada magistriraju, moći primijeniti lingvistička i fonetička znanja, vještine i tehnike u rješavanju govornih i jezičnih poteškoća u općoj populaciji, odnosno bit će osposobljeni za danas prijeko potreban rad na sučelju lingvistike i fonetike sa srodnim disciplinama – fonijatrijom, audiologijom, otorinolaringologijom, logopedijom, psihologijom, psihijatrijom, neurologijom i neurokirurgijom. Upravo je pokretanje novoga studija poslužilo kao prigoda i motivacija za međunarodni panel *Linguistics/healthcare interface: Research-based development / Sučelje filologije i zdravstva: razvoj utemeljen na istraživanjima*, koji se održao 17. lipnja 2024. godine u popodnevним satima na spomenutom zagrebačkom Filozofskom fakultetu, a u zajedničkoj organizaciji Odsjeka za fonetiku i Odsjeka za lingvistiku. S osnovnim ciljem informiranja akademske zajednice i šire javnosti o sadržaju i primjenjivosti novoga studijskog programa, na panelu je govorilo četvero uglednih znanstvenika iz Hrvatske i inozemstva, koji su primjerima iz vlastita rada zorno prikazali izazove na sučelju filologije i zdravstva na koje klinička lingvistika i fonetika mogu odgovoriti. Pristup panelu bio je otvoren i slobodan za sve zainteresirane nastavnike i studente, što je u kontekstu pitanja otvorenosti pristupa znanosti posebno pohvalno, a rezultiralo je velikom posjećenošću; na panelu je sudjelovalo više od pedeset sudionika. Panel je usto bio i, valja spomenuti, jedna od aktivnosti kojima se obilježila 150. obljetnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Panel se održao na engleskom jeziku, a započeo je uvodnom riječju organizatora i kratkim predstavljanjem panelistā. Posebno je priznanje odano uglednim sveučilišnim

profesoricama Vesni Mildner i Vlasti Erdeljac, na čiju je inicijativu i započeo dugogodišnji proces rada na pokretanju novoga studija. Potom su u dvama zasebnim blokovima održana izlaganja panelistā: prvi je blok uključio perspektive lingvistkinje i fonetičarke, a drugi, nakon kratke pauze, one otorinolaringologa i psihijatra. Nakon izlaganja otvorena je rasprava sa sudionicima.

Prvo izlaganje s naslovom *Clinical linguistic research and the potential for practical applications / Kliničkolingvistička istraživanja i potencijal za njihovu praktičnu primjenu* održala je Vesna Stojanovik, profesorica i voditeljica studija kliničke lingvistike i fonetike na Sveučilištu Reading u Ujedinjenom Kraljevstvu te urednica uglednog časopisa *Clinical Linguistics & Phonetics*. Predstavivši rezultate rada svojega tima u području istraživanja jezičnih poteškoća kod pojedinaca s Williamsovom i Downovim sindromom, Stojanovik je ukazala na izazove u tom području, naglašavajući važnost i neizostavnost lingvističkog pristupa u kliničkoj dijagnostici poremećaja u kojima je pogođen i jezik, primjerima pokazujući potrebu za konstantnim razvojem dijagnostičkih pristupa i instrumenata koji moraju biti jezično i vrlo osjetljivi i prilagodljivi pojedinačnim slučajevima. Prema Stojanovik, svaka se jezična patologija očituje jedinstvenim deficitima na jezičnom planu, od fonema preko morfema i sintakse do semantike i pragmatike, a njima je i u rehabilitaciji potrebno odgovarajuće pristupiti.

Usljedila je Katerina Nicolaidis, profesorica na Sveučilištu Aristotel u Grčkoj, voditeljica tamošnjeg Fonetskog laboratorija te predsjednica Međunarodnog fonetskog udruženja (IPA), s izlaganjem *Instrumental phonetic analysis in clinical research and practice / Instrumentalna fonetska analiza u kliničkoj praksi i istraživanjima*. Nicolaidis je pokazala rezultate rada svoga laboratorija, usredotočivši se u prvome redu na dugogodišnje elektropalatografsko istraživanje koartikulacijskih gesta u izgovoru različitih glasova grčkoga jezika kod govorno-jezično tipičnih pojedinaca, kod pojedinaca s ugrađenom umjetnom pužnicom i kod pojedinaca s Downovim sindromom. Zaključila je da nove, fonetičarima dostupne tehnike istraživanja glasa i glasanja mogu odlično poslužiti i u kliničkoj dijagnostici i praćenju rehabilitacije jer pokazuju sustavne deficite govornog plana kod različitih patologija, a podaci dobiveni iz kliničkih istraživanja mogu dati i odgovore na neka neodgovorena pitanja o samoj artikulaciji.

Nakon kratke stanke na red su došla izlaganja znanstvenikā iz područja medicine i zdravstva. Izlaganje pod naslovom *Modern cochlear implantation in the hearing, voice and speech rehabilitation / Suvremena ugradnja pužnice u rehabilitaciji sluha, glasa i govora* održao je Robert Trotić, profesor na Medicinskom i Stomatološkom

fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te otorinolaringolog u Kliničkom bolničkom centru Sestre milosrdnice. U izlaganju je predstavio svoje dugogodišnje iskustvo u uspješnoj ugradnji umjetnih pužnica, kao i sâm proces i značaj toga zahvata u suvremenoj rehabilitaciji sluha i govora. Pozitivnim primjerima iz prakse, uz naglasak na nove trendove i tehničke dosege, pokazao je da je sami postupak ugradnje pužnice tek početak liječenja, a uspjeh toga dugog procesa ovisi i o zahvatu i o naknadnoj terapiji, koja mora uključiti suradnju otorinolaringologa s audiolozima i logopedima, ali i s lingvistima i fonetičarima. Primjerima je ukazao i na važnost zvanja kliničkih fonetičara i lingvista, koji će zbog specifičnih znanja i vještina biti prijeko potrebni suradnici u zdravlju, a pogotovo u kontekstu razvoja novih tehnologija.

Posljednje izlaganje *What can language and speech tell us about psychiatric disorders? / Što nam jezik i govor mogu kazati o psihijatrijskim poremećajima?* pripalo je Aleksandru Saviću, profesoru na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te psihijatru u Klinici za psihijatriju Vrapče. Izlaganje je otvoreno konstatacijom da je u psihijatrijskim poremećajima poput shizofrenije jezik oboljelih ključan u dijagnostici i adekvatnoj terapiji jer će psihijatar svoju dijagnozu u najvećoj mjeri temeljiti na onome što oboljeli kaže, pri čemu su podjednako važni i forma i sadržaj. Temeljeći svoje izlaganje i na psihijatrijskoj praksi i kliničkim istraživanjima shizofrenoga govora, naglasio je da je u budućnosti potrebno intenzivno raditi na instrumentima za psihijatrijsku dijagnostiku jer tih instrumenata nedostaje, a perspektiva lingvista i fonetičara neizbježna je u takvim pothvatima. Također je naglasio da je iznimno važno pokušati istraživanjima izlučiti jezične markere koji bi mogli biti pretkazatelji psihijatrijskih poremećaja poput shizofrenije.

Po završetku izlaganja panelistâ sudionici panela pozvani su dati komentare i uputiti svoja pitanja izlagačima, uz moderaturu sveučilišnog profesora Marka Likera, voditelja novoga studija kliničke lingvistike i fonetike. Zbog brojnih pitanja sudionikâ rasprava se kretala u mnogim smjerovima u različitim područjima, od fonetike do psihijatrije; istaknuta je važnost lingvističke teorije u kliničkoj praksi, važnost jezične raznolikosti u pristupu mnogim poremećajima koji uključuju govorno-jezične deficite te važnost obrazovanja stručnjakâ koji će fenomenu jezika i govora adekvatno pristupiti i u kontekstu medicine i zdravlja, a pogotovo u vremenima koja slijede. Panel je tako završen u vrlo poticajnom tonu i veselom raspoloženju, a prvim polaznicima novoga studija poželjeno je sve najbolje u novim izazovima.
